

# OBSAH

I. Metoda zpracování komentáře a struktura komentářového hesla .....	21
II. Komentář k moravským zemským zřízením 1516–1604 (čl. 75–190) ....	26
<b>Čl. 75 O nářku cti a dobré pověsti</b> .....	26
– 1. Prameny a vývoj ustanovení v otázce ochrany cti – a; obecné normy – b; právní praxe – 2. Jurisdikce ve sporech o čest (čl. 75.1 a 75.2 ZZ 1604) – a; nejvyšší maršálek Království českého – b; moravský zemský hejtman a zemský soud – c; český král – institut <i>odvolání</i> – d; olomoucké biskupství – 3. Soudní příslušnost a procesní způsobilost – 4. Procesní pravidla (čl. 75.1 ZZ 1604) – a; procesní institut tzv. <i>roků</i> – b; proces doručování tzv. <i>roků</i> a zahájení řízení – c; jednací den – d; struktura žaloby pro urážku na cti – e; postup jednání a tzv. opatření na cti – f; tzv. <i>paměti</i> – 5. Důkazní prostředky (čl. 75.2–75.4 ZZ 1604) – a; soudní souboj – b; přísaha – c; svědectví (osoby) – d; listinné svědectví – 6. Delikt urážka na cti – a; útok na šlechtický stav (řádný původ) – b; znevážení panského nebo rytířského stavu – c; útok na společenskou vážnost, zpochybnění morálních vlastností šlechtice a „posměch“ – d; urážka rodu, příbuzných a přátel – e; urážka zastávaného úřadu – f; nářek z protiprávního jednání – g; nedůvodné lání – h; urážka na cti a fyzické násilí; pohružka – 7. Formy ukončení sporů o čest – a; smír – b; tzv. <i>stané právo</i> – c; smrt strany sporu – d; rozhodnutí soudu (nález, <i>vejповěď</i> ) – 8. Tresty ve sporech o čest – a; hrdelní trest ( <i>moc protistrany</i> ) – b; omluva ( <i>náprava, odpros</i> ) – c; trest vězení – d; finanční tresty a náhrada nákladů řízení – 9. Obecný nález z roku 1490 – 10. Spor o čest z konce 40. let 16. století – 11. Rozhodnutí zemského soudu z roku 1549 o konání soudního souboje jako důkazního prostředku ve sporu o čest.	
<b>Čl. 76 O kladení listův a stavení lidí na rozkázání páně hejtmanovo</b> .....	93
<b>Čl. 77 O postranné pře při soudu</b> .....	97
– 1. Postranné pře – čl. 77 ZZ 1604 (struktura agendy) – a; spory a čest – b; poddansko-vrchnostenské spory – c; sirotčí a vdovské záležitosti – d; ostatní právní situace řešené v rámci této agendy – 2. Vývoj jurisdikce u postranných pří (čl. 77 ZZ 1604) – 3. Příklady z praxe, sněmovní a soudní usnesení.	

<b>Čl. 78 Kdož by pánův soudcí za jakou pamět žádal</b> .....	119
– 1. Terminologie – a; <i>paměť</i> – soudní rozhodnutí – b; <i>paměť</i> – veřejné prohlášení – 2. <i>Knihy paměti</i> zemského soudu – 3. Rozbor agendy <i>knih paměti</i> – a; <i>naučení</i> – b; <i>zmocnění</i> – c; agenda postranných pří – d; přijímání do panského stavu či za obyvatele – e; <i>paměti</i> a další zápisy zemského soudu – f; <i>ohlášení, zapsání</i> – <i>paměti</i> osob (čl. 78 ZZ 1604) – 4. Příklady zápisů tzv. <i>paměti</i> .	
<b>Čl. 79 Přísaha jak vykonána bejti má</b> .....	140
– 1. Přísahy v zemských zřízeních a v praxi zemského soudu – 2. Přísaha jako důkazní prostředek – 3. Příklad přísahy jako důkazního prostředku z roku 1539.	
<b>Čl. 80 Půhonové a nálezové od písaře zemského vydávání bejti mají</b> .....	152
– 1. Poplatky za výpisy ze zemských register (čl. 80 ZZ 1604) – 2. Sněmovní usnesení z roku 1608, které se týká mj. poplatků za výpisy.	
<b>Čl. 81 O odložení soudu z některých příčin</b> .....	155
<b>Čl. 82 O sněmích obecních</b> .....	159
– 1. Moravský zemský sněm a termíny jeho zasedání (čl. 82 ZZ 1604) – 2. Usnesení zemského sněmu z let 1614 a 1615.	
<b>Čl. 83 Jak úředníci menšího práva o mezech a hranicích zjevnú zpravu pánům soudcím dávati mají</b> .....	166
– 1. Geneze ustanovení – 2. Spory o hranice statků a pozemků a zvýšená ochrana menších zemských úředníků (čl. 83 ZZ 1604) – 3. Ustanovení o ohledávání sporných hranic z Tovačovské knihy v zemském zřízení z roku 1545.	
<b>Čl. 84 Kterak se soud vzdává a ustané se zapisují</b> .....	175
– 1. Geneze ustanovení a zápis <i>staného práva</i> (čl. 84 ZZ 1604) – 2. Zapisování <i>staného práva</i> a jeho výmaz podle praxe zemského soudu – 3. Záznam o vymazání zapsaného <i>staného práva</i> z roku 1586.	
<b>Čl. 85 O posudku, jak držán bejti má a do kterého času</b> .....	180
– 1. Geneze ustanovení, terminologie a termíny <i>posudků</i> (čl. 85.1–3, 85.5–6 ZZ 1604) – 2. Výkon soudního nálezu na <i>posudku</i> (čl. 85.2–85.4 ZZ 1604) – 3. Sněmovní usnesení o <i>posudcích</i> z roku 1523.	

<b>Čl. 86 O ručení zvodu</b> .....	187
– 1. Geneze ustanovení o exekučním řízení a terminologie (čl. 86, 88 a 90 ZZ 1604) – 2. <i>Zvod</i> – první fáze exekučního řízení (čl. 86.1 ZZ 1604; čl. 90 ZZ 1604) – 3. <i>Odhad</i> – druhá část exekučního řízení (čl. 86.2–86.3 ZZ 1604) – 4. <i>Přidědění</i> – třetí část exekučního řízení (čl. 86.4–86.10 ZZ 1604) – 5. Ustanovení zemského sněmu o <i>zvodu</i> z roku 1615.	
<b>Čl. 87 Zvod a odhad na pána zástavního</b> .....	200
– 1. Geneze ustanovení (čl. 87–89 ZZ 1604) – 2. Zástavní právo – 3. Exekuce na zástavu a na doživotní důchod (čl. 87–89 ZZ 1604).	
<b>Čl. 88 Zvod a odhad na statku margkrabském</b> .....	205
<b>Čl. 89 Zvod a odhad na plat životní</b> .....	206
<b>Čl. 90 Na jakú sumu kdo se vésti má</b> .....	206
<b>Čl. 91 Jak se ti, kdož by se s kým spolčiti aneb koho darovati chtěli, zachovávatí při tom mají</b> .....	207
– 1. Problematika spolků v zemském právu (čl. 91 ZZ 1604) – 2. Spolky se sirotky (čl. 99 ZZ 1604) – 3. Vklady spolků do zemských desk podle ZZ 1545 – 4. Ustanovení o spolcích z roku 1614.	
<b>Čl. 92 O poručenství, kterak se řídití a za pořádné držáno býti má. Léta tisícího pětistého devadesátého</b> .....	215
– 1. Geneze ustanovení v otázce testamentární praxe – 2. Formální a obsahové náležitosti testamentu (čl. 92 a 111 ZZ 1604) – 3. Pozůstalostní řízení a spory o testamety – 4. Formulář testamentu.	
<b>Čl. 93 Týž také o poručenství artykul nový od císaře Maximiliána Druhého jakožto krále českého a margkrabí moravského jeho milosti potvrzení</b> .....	229
– 1. Poručnictví nad sirotky a způsoby jeho zřízení – 2. Ustanovení o poručnictví a předání sirotčího majetku podle čl. 93, 94 a 102 ZZ 1604 – 3. Ustanovení zemského sněmu z roku 1620 v otázce poručenské správy.	
<b>Čl. 94 Třetí artikul o poručenství v přítomnosti jeho milosti krále Ferdinanda na sněmě obecním léta tisícího pětistého padesátého v městě Brně zavřený</b> .....	240

<b>Čl. 95 O sirotcích, od koho opatrování býti mají</b> .....	240
– 1. Geneze ustanovení a kompetence zemského hejtmana při správě sirotčích záležitostí – 2. Registrace sirotčích záležitostí – 3. Zemský hejtmana jako poručník sirotčích statků a systém naučení v sirotčích záležitostech (č. čl. 95, 96.5, 96.6 a 97.2 ZZ 1604) – 4. Příklady naučení zemskému hejtmanovi z praxe zemského soudu a nález soudu v otázce poručenské správy.	
<b>Čl. 96 O polehčení úřadu hejtmanského v pracích sirotčích a jak s tatkové jejich opatření býti mají</b> .....	256
– 1. Geneze ustanovení (čl. 96, 97 a 98 ZZ 1604) – 2. Stanovení poručníků (čl. 96.1–96.3 ZZ 1604) – 3. Ručení za sirotčí statky a ukončení sirotčí správy (čl. 96.4, 96.7 a 98 ZZ 1604) – 4. Prodej sirotčích statků a půjčování sirotčích peněz (čl. 97 ZZ 1604).	
<b>Čl. 97 O prodaji statku sirotčího</b> .....	265
<b>Čl. 98 Jak sirotci poručníky své kvitovati mají</b> .....	266
<b>Čl. 99 Spolkův žádný s sirotky sobě vyprošovati nemá</b> .....	266
<b>Čl. 100 Milost císaře Rudolfa jakožto krále českého a margrabí moravského, kterou jeho milost ode všech nápadův upouští ráčí</b> .....	267
– 1. Právo panovnické odúmrti – 2. Geneze ustanovení (čl. 100 ZZ 1604).	
<b>Čl. 101 O doplnění let od jeho milosti císařské jakožto krále českého a margrabí moravského sirotkům stavu panského neb rytířského</b> .....	274
– 1. Geneze ustanovení – 2. Otázka zletilosti v zemském právu (čl. 101 ZZ 1604) – 3. Otázka zletilosti v agendě zemského soudu (kompetence panovníka a zemského soudu).	
<b>Čl. 102 Bratr starší mladšímu statku utráceti nemá</b> .....	281
<b>Čl. 103 Aby statek od rodu neodšel</b> .....	282
<b>Čl. 104 Žádnej syn panského neb rytířského řádu statku žádnému dávati ani zavazovati nemá, prvé než by jeho po otci v držení byl</b> .....	283
<b>Čl. 105 Otec syna, když jeho vůle není, nemůž odděliti</b> .....	283
<b>Čl. 106 Bratr nedílný nic dáti ani poručiti nemůž</b> .....	284

Čl. 107 <i>O žádání dílu na bratru</i> .....	285
Čl. 108 <i>O bratřích dílných</i> .....	285
Čl. 109 <i>Lidé se táhnú na statky dědictvím, protož to se rozvážiti má, co a kdo jest dědic</i> .....	286
– 1. Geneze ustanovení (čl. 103–109 ZZ 1604) – 2. Základy dědického práva (čl. 109 ZZ 1604) – 3. Rodinný nedíl (čl. 109, 105–107 ZZ 1604) – 4. Zvláštní ustanovení dědického práva (čl. 103 a 104 ZZ 1604) – 5. Obecný nález zemského soudu z roku 1542 ve věci nedílu.	
Čl. 110 <i>Jak bratří sestrám věno obyčejné dáti mají</i> .....	296
Čl. 111 <i>O pankharty</i> .....	296
Čl. 112 <i>O věnných právích</i> .....	297
Čl. 113 <i>Co panně odvěněno bejti má</i> .....	297
Čl. 114 <i>Jak se věna opatrují</i> .....	298
– 1. Geneze ustanovení a prameny zemského práva v otázce věn (čl. 110, čl. 111–115 a čl. 117–119 ZZ 1604) – 2. Základní terminologie v otázce věnných práv – 3. Tzv. otcovské věno (čl. 107, 110, 113, 114, 118 a 119 ZZ 1604) – 4. Vdovské věno (čl. 112, 115 a 117 ZZ 1604) – 5. Formulář vkladu věna do zemských desk – 6. Usnesení z roku 1539 o věnu a nadvěnu – 7. Sněmovní usnesení z roku 1620 v otázce exekucí na tzv. nadvěna a dary z doby trvání manželství.	
Čl. 115 <i>Nález stálý a dokonalý, na kterémž by zboží věno bylo a to mocí odjato. Léta tisícího čtyrstého sedmdesátého osmého</i> .....	315
Čl. 116 <i>Artykul o smlouvy svadební v Brně na sněmu obecním svolený</i> .....	316
– 1. Uzavírání manželství ve šlechtické společnosti – a; svobodný souhlas a zletilost snoubenců – b; výběr manžela či manželky; dobrá pověst – c; překážka blízkého příbuzenství a bigamie – d; zasnuby – 2. Svatební smlouvy (čl. 116 ZZ 1604).	
Čl. 117 <i>O nápadích věnných</i> .....	331
Čl. 118 <i>Věno jednostejné po sestrách se dávati má</i> .....	332

<b>Čl. 119 O pannách do kláštera daných</b> .....	332
<b>Čl. 120 O zboží špitálská</b> .....	333
<b>Čl. 121 O pŕuhon na rukojmĕ, o sumy položení anebo obnovení listu a o obsílání do ležení a vyprodání rukojmí ven z země</b> .....	335
– 1. Důležitost institutu ručení v zemském právu, prameny – 2. Institut ručení a terminologie – 3. Pŕuhony z ručení (čl. 121 ZZ 1604) – 4. Formuláře a vzory pŕuhonů z ručení.	
<b>Čl. 122 Artykul o ležení</b> .....	348
– 1. Institut <i>ležení</i> – vývoj ustanovení – 2. Základní charakteristika institutu <i>ležení</i> – 3. Pŕuhony z ručitelského závazku a nákladů na <i>ležení</i> (čl. 122 ZZ 1604) – 4. Příklad formuláře listiny na zápůjčku peněz jištěnou <i>ležením</i> a nálezu o ručení.	
<b>Čl. 123 O obsílání do ležení a o lání</b> .....	358
– 1. Obsílání do ležení (čl. 123.1 ZZ 1604) – 2. Institut <i>lání</i> (čl. 123.2 ZZ 1604) – 3. Formuláře a příklady z praxe.	
<b>Čl. 124 Item. Ležení obyčejné takto se vésti má</b> .....	365
– 1. Předpisy o průběhu <i>ležení</i> – 2. Průběh <i>ležení</i> (čl. 124 ZZ 1604) – 3. Příklady – usnesení snĕmu z roku 1555, 1580, 1606 a 1615.	
<b>Čl. 125 O listech hlavních na peníze, jak bez výminek o berni dělání býti mají</b> .....	373
<b>Čl. 126 Nález o listy bez úroků svĕdčící, od kterého času na takové sumy ourok jde, učinĕný</b> .....	375
– 1. Problematika úroků v zemském právu (čl. 126 ZZ 1604) – 2. Snĕmovní usnesení o úrokové míře z roku 1544.	
<b>Čl. 127 O prodávání statků duchovním osobám</b> .....	380
– 1. Zákaz prodeje statku duchovním osobám (čl. 127 ZZ 1604) – 2. Usnesení zemského snĕmu z roku 1620 o vložení statků konfiskovaných duchovním osobám do zemských desk.	
<b>Čl. 128 O vojnách ven z země</b> .....	386
– 1. Tažení zemské hotovosti mimo Markrabství (čl. 128 ZZ 1604) – 2. Ustanovení o vojenské službě mimo zemi z Tovačovské knihy ve znĕní ZZ 1545.	



<b>Čl. 129 O lidech služebných</b> .....	389
– 1. Geneze ustanovení – 2. Podmínky pobytu vojska v zemi.	
<b>Čl. 130 O odpovědi k válce</b> .....	392
– 1. Svépomoc v zemském právu – 2. Institut <i>odpovědi</i> v moravském zemském právu – 3. Ustanovení zemského zřízení z roku 1545 týkající se protiprávně vynucených závazků.	
<b>Čl. 131 O odpovědníky a nepřátely</b> .....	400
– 1. Předpisy o stíhání <i>odpovědníků a nepřátel</i> – 2. Příklad pŕuhonu a nálezu o postavení odpovědníka vězněného v královském městě z roku 1604.	
<b>Čl. 132 O služebních dobrých lidech, kteříž by nepřátely honili</b> .....	406
<b>Čl. 133 O povalečích a zjevných psancích</b> .....	407
<b>Čl. 134 O lotry, loupežníky a psance</b> .....	410
– 1. Policejní předpisy týkající se zločinců před vznikem zemských zřízení – 2. Úprava stíhání zločinců v zemských zřízeních – 3. Příklad potrestání delikventa cizí vrchností.	
<b>Čl. 135 O těch, kdož na koho vyznají na mukách</b> .....	419
– 1. Výklad ustanovení o tortuře (čl. 135 ZZ 1604) – 2. Příklad výpovědi na šlechtickou osobu z roku 1589.	
<b>Čl. 136 Při tázání zločincův na žádného ze jména tázati se nemá</b> .....	423
– 1. Podmínky při výslechu s použitím tortury (čl. 136 ZZ 1604) – 2. Příklady výpovědi s uvedením šlechtické osoby.	
<b>Čl. 137 Vejpis podvolení stavům tohoto Margkrabství od měst jeho milosti císařské strany zločincův a zhoubcův zemských na sněmu obecním v Olomúci léta Páně tisícího pětistého čtyrydcátého druhého při času svatého Jana Křtitele božího</b> .....	426
<b>Čl. 138 Duchovní o zločince pohánění bejti nemají než úředníci jejich</b> .....	429
– 1. Účast duchovních osob při hrdelních soudech (čl. 138 ZZ 1604) – 2. Příklad z praxe – nález z roku 1575.	

- Čl. 139 Artykul o nastalé povaleče, knechty, štercýře a škůdce zemské** ..... 431  
 – 1. Pohyb nežádoucích osob po zemi (čl. 139 ZZ 1604) – 2. Článek týkající se žebráků a neusedlých osob z roku 1615.
- Čl. 140 Cizozemci statků v zemi kupovati nemají** ..... 436  
 – 1. Východiska postavení cizinců a inkolátu v zemském právu –  
 2. Nabývání zemských statků cizinci (čl. 140 ZZ 1604) – 3. Předpis o povinnosti platby za přijetí do země z roku 1518 – 4. Usnesení zemského sněmu o cizincích z roku 1605 – 5. Zápis z jednání zemského sněmu o cizincích z roku 1608.
- Čl. 141 O vkupování cizozemcův do země prvé, nežli by za obyvatele do země přijati byli** ..... 448  
 – 1. Upřesnění praxe pro zakupování cizinců v zemi (čl. 141 ZZ 1604) –  
 2. Přijetí šlechtice za obyvatele Markrabství z agendy zemského sněmu z roku 1605 – 3. Přijetí šlechtice za obyvatele Markrabství z agendy zemského sněmu z roku 1612.
- Čl. 142 O cizozemce do země přijaté z sněmu léta tisícího pětistého osmdesátého třetího v městě Brně držaného** ..... 451  
 – 1. Nové podmínky k přijímání cizinců do země (čl. 142 ZZ 1604) –  
 2. Doplnující normy z let 1585 a 1609.
- Čl. 143 O osoby stavu panského neb rytířského v dědinách sedící** ..... 454  
 – 1. Šlechta usedlá na cizích panstvích (čl. 143 ZZ 1604) – 2. Sněmovní usnesení z roku 1605 o přijímání poddaných.
- Čl. 144 O dvory svobodné z sněmu léta tisícího pětistého osmdesátého třetího v městě Brně držaného, kteréž osoby stavu panského a rytířského na číchžkoli gruntech mají aneb míti budou** ..... 457  
 – 1. Svobodné dvory a sirotčí správa (čl. 144 ZZ 1604) – 2. Sněmovní usnesení z roku 1614 mj. o poručenské správě nad sirotky ze svobodných dvorů.
- Čl. 145 O osoby stavu panského a rytířského, kteří na gruntech jeho milosti knížetci pana biskupa manských poháněni a zatykováni bejvali** ..... 463  
 – 1. Půhony zátkyně na biskupské many (čl. 145 ZZ 1604) –  
 2. Privilegium Rudolfa II. pro olomouckého biskupa z roku 1590.



<b>Čl. 146 O osoby, které by se za stav rytířský vydaly a nimi nebyly</b> .....	471
– 1. Geneze ustanovení – 2. Neoprávněné vydávání se za příslušníka rytířského stavu (čl. 146 ZZ 1604).	
<b>Čl. 147 O zapovídání gruntův</b> .....	476
<b>Čl. 148 O shony</b> .....	477
<b>Čl. 149 Z strany provozování myslivosti na cizích gruntech</b> .....	477
– 1. Výkon loveckého práva ve středověku – 2. Právní úprava lovu podle moravského zemského práva.	
<b>Čl. 150 O myslivosti lidí poddaných našich</b> .....	485
<b>Čl. 151 O ručnice</b> .....	486
– 1. Ustanovení o ručnicích v zemském právu a geneze čl. 151 ZZ 1604	
– 2. Sněmovní usnesení z ledna 1518 týkající se zákazu nošení a výroby ručnic.	
<b>Čl. 152 O tocích vody</b> .....	491
– 1. Problematika vodních toků a nakládání s vodou (čl. 152 ZZ 1604) –	
2. Nález zemského soudu z roku 1493 ve věci močení konopí a lnu.	
<b>Čl. 153 O cesty a silnice do lesův</b> .....	496
<b>Čl. 154 O prodávání ryb v městech a v městečkách panských</b> .....	500
<b>Čl. 155 O listy vejhostní lidem a čeledi služebné</b> .....	501
– 1. Propouštění ze služby (čl. 155 ZZ 1604) – 2. Formulář listu na propuštění ze služby.	
<b>Čl. 156 Čeled, kteráž by nedoslůžíc pánu odešla, sirotci a poddaní zběhlí nemají od žádného držání a přechovávání bejti</b> .....	504
<b>Čl. 157 O mlynáře</b> .....	508
<b>Čl. 158 O mejta</b> .....	510
– 1. Geneze ustanovení a úprava mýt v zemském právu – 2. Příklad	
– rozhodnutí zemského soudu ve sporu mezi Morkovskými ze Zástřizl a městem Kyjovem o zřízení mýta u Svatobořic z roku 1587 –	
3. Sněmovní usnesení v otázce mýt z roku 1584.	

Čl. 159 <i>Půhony bejvají o odpuštění braní lidem sedlským</i> .....	518
Čl. 160 <i>O neobyčejném odpuštění</i> .....	519
Čl. 161 <i>O závadních sedlácích</i> .....	519
Čl. 162 <i>O ručení práva dědinného</i> .....	520
Čl. 163 <i>O apelací do měst císařských lidí poddaných stavův tohoto Margkrabství</i> .....	525
– 1. Geneze ustanovení – 2. Otázka apelací v městském právu na Moravě ve vztahu k apelačnímu soudu (čl. 163 a 164 ZZ 1604) – 3. Dekret Rudolfa II. z roku 1579 mj. ve věci apelací.	
Čl. 164 <i>List a majestát od jeho milosti císařské na apelací danej</i> .....	533
Čl. 165 <i>O purgkrechtních peněžích</i> .....	534
Čl. 166 <i>O sirotčích peněžích</i> .....	536
Čl. 167 <i>O louzení děveček sedlských</i> .....	539
Čl. 168 <i>O ulouzení zdávané ženy</i> .....	542
Čl. 169 <i>Na vína a na obilé žádný půjčovati nemá</i> .....	542
– 1. Obchodování a nakládání s obilím (čl. 169–171 ZZ 1604) – 2. Sněmovní usnesení z roku 1596 o výrobě alkoholu z obilí.	
Čl. 170 <i>O prodaji obilí na roky</i> .....	549
Čl. 171 <i>Ve všech aby trhu a obilé překupování a jiných potřeb nebylo</i> .....	550
Čl. 172 <i>O krčmy a vaření piva ve všech</i> .....	550
Čl. 173 <i>O řemeslnících ve všech</i> .....	553
Čl. 174 <i>O hry ve všech</i> .....	554
Čl. 175 <i>O lichvách neobyčejných lidí purgkrechtních</i> .....	556

<b>Čl. 176 O židy a jejich lichvy</b> .....	558
– 1. Geneze ustanovení – 2. Otázka židovských půjček (čl. 176 ZZ 1604)	
– 3. Sněmovní usnesení z roku 1539 v otázce židovských půjček.	
<b>Čl. 177 O ležáky</b> .....	564
– 1. Pobyt <i>ležáků</i> v ležení (čl. 177 ZZ 1604) – 2. Delikty <i>ležáků</i> ve městech (čl. 178 a 179 ZZ 1604) – 3. Rozhodnutí panovníka z roku 1539	
– 4. Příklad deliktního chování šlechty v městě Brně v roce 1599.	
<b>Čl. 178 Těž o ležáky</b> .....	574
<b>Čl. 179 Opět o ležáky</b> .....	574
<b>Čl. 180 O drahotu v hospodách a měřice nerovné</b> .....	575
– 1. Geneze ustanovení a problematika dodržování měř a vah v hostincích (čl. 180 ZZ 1604) – 2. Regulace pohostinství zemským sněmem po roce 1562 – 3. Sněmovní usnesení o měřích a vahách z roku 1546 – 4. Sněmovní usnesení z roku 1596 v otázce regulace služeb v pohostinství.	
<b>Čl. 181 O opravování cest a mostů, kde se mejta berú</b> .....	581
– 1. Povinnosti držitelů silničních a mostních mýt (čl. 181 ZZ 1604) –	
2. Usnesení doplňující povinnosti držitelů mýt z roku 1605.	
<b>Čl. 182 [Článek je bez rubriky]</b> .....	584
– 1. Listina císaře Rudolfa II. z 22. června 1602 (čl. 182 ZZ 164) –	
2. Dekret české dvorské kanceláře ze 17. září 1600 ve věci procesu kodifikace nového zemského zřízení.	
<b>Čl. 183 Smlouva mezi pány, rytířstvem a městy</b> .....	595
– 1. Geneze ustanovení a postavení královských měst v systému zemského práva (čl. 183–185 ZZ 1604) – 2. Nabývání deskových a purkrechtních statků; jurisdikce – a; alodní statky držené měšťany – b; šlechtické domy ve městech – 3. Problematika poddaných – 4. Ostatní záležitosti – 5. Rozhodnutí panovníka ve věci jurisdikce městského a zemského práva z roku 1539 – 6. Usnesení zemského sněmu ve věci kupování deskových statků královskými městy z let 1599, 1600 a 1602.	
<b>Čl. 184 Vejpověd královská mezi pány, rytířstvem a městy o některé artykule mimo první smlouvu nahoře psanou</b> .....	616

<b>Čl. 185 Druhá smlúva mezi týmiž pány, rytířstvem a městy, kteráž se stala léta tisícího pětistého třicátého druhého o některé artykule dole psané</b> .....	618
<b>Čl. 186 Smlouva mezi knězem biskupem jeho milostí a pány, preláty, rytířstvem a městy, že biskupové olomúčští z statků svých stolních ku právu zemskému pohánění bejtí nemají</b> .....	622
– 1. Postavení olomouckého biskupství v rámci moravského zemského práva – 2. Vzestup olomouckého biskupství v 16. století – 3. Konflikty stavovské obce a biskupa koncem 16. a na počátku 17. století – 4. Olomoucké biskupství v době stavovského povstání – 5. Statky olomouckých biskupů a jurisdikce zemského práva (čl. 186 ZZ 1604) – 6. Manský soud olomouckých biskupů a otázka svědectví (čl. 186 ZZ 1604) – 7. Příklady směny statků z let 1615 a 1617 – 8. Rozhodnutí zemského sněmu z 7. srpna 1619 o zrušení manské soustavy olomouckého biskupství.	
<b>Čl. 187 O silnice</b> .....	640
– 1. Geneze a obsah ustanovení – 2. Článek <i>O silnice</i> ze zřízení z roku 1545.	
<b>Čl. 188 Z strany mistra popravčího</b> .....	643
<b>Čl. 189 Těž z strany mistra popravčího</b> .....	647
<b>Čl. 190 Registrum aneb pravidlo na všeckny artykule, kteříž jsou položeni v tomto zřízení, pilně vyhledané a zregistrované podlé pořádku každého listu k snadnějšímu (o čemž by kdo věděti potřeboval) nalezení. Takto se počíná</b> .....	648
– 1. Rejstříky moravských zemských zřízení – a; rejstříky právních pramenů – b; rejstříky v moravských zemských zřízeních – 2. Tiskaři moravských zemských zřízení – a; zemské zřízení z roku 1516 – b; zemské zřízení z roku 1535 – c; zemské zřízení z roku 1545 – d; zemské zřízení z roku 1562 – e; zemské zřízení z roku 1604 – 3. Grafická podoba tisků moravských zemských zřízení – a; zemské zřízení z roku 1516 – b; zemské zřízení z roku 1535 – c; zemské zřízení z roku 1545 – d; zemské zřízení z roku 1562 – e; zemské zřízení z roku 1604.	

<b>Zkratky</b> .....	671
<b>Prameny a literatura</b> .....	673
<b>Summary</b> .....	699
<b>Resümee</b> .....	701